

Londra

Royal Shakespeare Company îl descoperă pe Gorki

În timp ce teatrul „de margine” din Anglia și-a pierdut din vigoare, datorită lipsei unui program ideologic limpede ca și lipsei unui sprijin material minim, în timp ce scenele teatrelor comerciale continuă să fie invadate de tot felul de producții „porno” și „sexy”, în timp ce criticii englezi discută din ce în ce mai aprig despre răspunderea socială a profesiei lor, ca și despre rolul teatrului în procesul de revoluționare a societății, prestigioasa instituție *Royal Shakespeare Company*, îl descoperă pe Gorki, considerându-l un autor de profundă rezonanță contemporană în actualul stadiu al societății britanice. După *Dușmanii* (1971) și *Azul de noapte* (1972), începutul actualei stagiuni a marcat succesul, surprinzător pentru unii, al spectacolului *Vilegiaturistii*. O cronică a lui Martin Esslin, în numărul pe octombrie 1974 al revistei „Plays and Players”, relevă valoarea deosebită a piesei, pe care o socotește „strălucită și stimulantă pentru gândire”.

Ceea ce nu se pare interesant nu este însă aprecierea spectacolului — foarte pozitivă de altfel — ci comentariul adaptatorului piesei, Jeremy Brooks, cu privire la motivele care i-au determinat pe el și pe regizorul David Jones să aleagă această piesă.

Într-o convorbire cu criticul Peter Ansorge, publicată în același număr din „Plays and Players”, Jeremy Brooks, spune: „Motivul pentru care atît *Dușmanii* cît și *Vilegiaturistii* au nimerit în plin este că noi nu simțim departe de situația descrisă în piese. Oamenii aceștia din clasele de mijloc au obiceiul să spună «nu știu ce naiba se petrece», și cei mai mulți dintre ei adaugă «Nu vreau să știu pentru că nu sînt în stare să fac față». Totuși ceva fierbe pe dedesubt. Oamenii lui Gorki n-aveau cum să știe că în 1905 — ca să nu mai vorbim de 1917 — avea să se întîmple ceva. Întocmai cum oamenii din burghesia noastră nu vor să știe acum că ceva, foarte dramatic este pe cale să se petreacă în propria lor societate. Nici

ei nu vor să se pregătească pentru ceea ce va veni, așa cum nu voiau personajele lui Gorki. Singurii care se pregătesc pentru ceea ce va veni sînt cei mai tineri, care încearcă să-și deschidă mintea astfel încît să poată face față la orice ar putea să se întîmple.”

Cu o pătrunzătoare înțelegere a raportului între teatru și societate, Jeremy Brooks explică și motivele pentru care alte piese din dramaturgia europeană contemporană, de semnificație politică, n-au găsit ecou în publicul britanic, care nu le putea raporta la propria sa experiență. E vorba, desigur, de experiența socială, istorică a unei națiuni, nu de experiențe individuale. Or, tocmai starea de spirit a unei întregi societăți în declin, pe care o exprimă piesele lui Gorki, este considerată de realizatorii spectacolului *Vilegiaturistii* (ca și ai spectacolului *Dușmanii*) foarte asemănătoare cu starea de spirit a societății britanice actuale. O spune și criticul Peter Ansorge cînd afirmă că aceste opere ale dramaturgiei rusești „aduc rezonanțe politice unice și adesea incomode pentru publicul englez contemporan”.

Este un punct de vedere care merită a fi luat în considerație, bine înțeles, fără a-l absolutiza, drept mărturie a legăturii osmotice a teatrului cu societatea timpului său. Nu orice are ecou într-un anumit mediu social poate avea ecou în orice mediu, în orice structură social-politică. Alcătuirea repertoriului, treabă gingașă, de mare complexitate și răspundere, cere o profundă cunoaștere a publicului căruia teatrul i se adresează.

Transplantările artificiale și forțate, orientate numai de criteriiul „ultîma noutate”, nu dau roadele așteptate.

Experiența istorică, politică a publicului londonez îl face, pe Gorki, azi „contemporanul său”. Destinul unui spectacol poate oglîndi starea de spirit a unei societăți.

Margareta Bărbuță